

ВШАНУВАННЯ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО У ПОЛТАВІ

Минулого року з нагоди 140-річчя від дня народження Володимира Івановича Вернадського у науковій літературі, на радіо, по телебаченню і у пресі було багато сказано про цю унікальну постать планетарного масштабу. Увесь світ побачив, що інтерес до спадщини В.І. Вернадського не слабшає, а, навпаки, посилюється. Він залишається нашим сучасником, адже його науковий пошук був спрямований у майбутнє, значно випереджуючи час, в який він жив і творив.

Особливо близька ця думка полтавцям, оскільки наукова, організаторська та громадська діяльність В.І. Вернадського була тісно пов'язана з Полтавщиною. У контексті викладеного стає зрозумілим, що полтавці пишались і пишуться тісними зв'язками з цим титаном думки. Проте, на жаль, в ювілейні дні полтавський період його життя був висвітлений недостатньо.

Саме на теренах нашого краю у 1890—1891 рр. він розпочав свою самостійну наукову діяльність у складі експедиції засновника генетичного ґрунтознавства, класика аграрної науки В.В. Докучаєва. Взагалі шляхи В.І. Вернадського проходили через різні куточки Полтавського краю — Полтаву, Кременчук, Градизьк, Нові Санжари, Шишаки, Яреськи. Побував він також на Кобелячині, Лубенщині, Миргородщині, Хорольщині.

Володимир Івановичу належить ідея створення у Полтаві вищого аграрного учбового закладу. У своєму щоденнику 1 квітня 1918 р. В.І. Вернадський записав: «Вечером был Бельговский. С ним говорили о сельскохозяйственной высшей школе в Полтаве...»¹

Ця ідея реалізувалася лише у вересні 1920 р., коли було створено сільсько-господарський факультет Вищої робітничої школи, з якого бере витoki сучасна Полтавська державна аграрна академія. Саме тут відбулась наукова конференція «В.І. Вернадський і сучасність».

Символічним є те, що вона проходила під гаслом, з яким В.І. Вернадський 85 років тому починав розбудовувати Національну академію наук України: «І любов до України єднала нас».

Із великою зацікавленістю її учасники заслухали доповіді Світлани Кигим, завідувачки відділу природи Полтавського краєзнавчого музею «В.І. Вернадський і Полтавський краєзнавчий музей», Віктора Закалюжного, доцента кафедри біології Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка «Природні дослідження академіка В.І. Вернадського на Полтавщині в сучасному контексті», ректора гуманітарного економічного університету Анатолія Самодрина «Ідеї В.І. Вернадського й освітній процес», проректора з навчальної роботи Полтавського інституту економіки і права, засновника благодійного фонду В.І. Вернадського Володимира Губаря «Концепція формування просторово-предметного середовища музею-заповідника В.І. Вернадський на Полтавщині», доктора філософських наук, професора Полтавського університету споживчої кооперації України Станіслава Варв'яньського «В.І. Вернадський та екологічна криза». Усі зазначені доповіді — яскраве свідчення широти думок В.І. Вернадського, красномовне підтвердження слів академіка О.П. Виноградова про В.І. Вернадського: «Як подорожні, які щодалі відходять від гори, тим краще їй бачать, так і ми ... бачимо зараз образ ученого величезної сили, який продовжує рости на наших очах».

Саме таким постав В.І. Вернадський з емоційної та сповненої великої симпатії до нього як до вченого і громадянина доповіді академіка НАН України, голови Комісії НАН України з розробки наукової спадщини академіка В.І. Вернадського, президента Українського ботанічного товариства, депутата Верховної Ради України К.М. Ситника.

Палкий і послідовний прихильник інтелектуальної величі та духовної краси В.І. Вернадського, Костянтин Меркурійович назвав його найвидатнішим дослідником природи останнього століття. Доповідач акцентував увагу присутніх на тому, що і сьогодні важко уявити, як один учений міг організувати дослідження радіоактивних мінералів, важкої води, вічної мерзлоти, біогеохімічних процесів, створити цілу низку науково-дослідних закладів, лабораторій, комісій, бібліотек, музеїв, заснувати і бути першим президентом Всеукраїнської академії наук. Разом з тим, за словами К.М. Ситника, Володимир Іванович залишався вельми простим і доступним кожній людині, добрим і співчутливим. Він завжди був вірним своїм ідеалам: сміливості думки та хоробрості розуму.

На думку К.М. Ситника, саме таких чеснот бракує сьогоднішній українській інтелігенції, якій треба вчитись у В.І. Вернадського принциповості та патріотизму.

Доповідь К.М. Ситника містила чимало прикладів із життя сучасної України, які, на жаль, не відповідають науковим і етичним принципам В.І. Вернадського.

Після виголошення наукових доповідей усі учасники конференції були запрошені на мітинг з нагоди відкриття пам'ятника В.І. Вернадському на території Полтавської державної академії.

Цікаво, що для нього було вибрано досить вдале місце — майданчик навпроти одного з найстаріших корпусів Академії — так званого червоного навчального корпусу, біля якого під час перебування в Полтаві міг проходити і бувати В.І. Вернадський.

Крім учасників конференції на мітинг зібралося чимало викладачів, співробітників, студентів Академії та гостей. Мітинг пройшов велеледно й урочисто. Його відкрив ректор Академії, доктор сільськогосподарських наук, професор, заслужений діяч науки України В.М. Писаренко. У своєму виступі він наголосив на тому, що «пишається подією, що відбувається, свідками якої є усі присутні, тому що Полтава вже давно мала б відкрити пам'ятник В.І. Вернадському, бо саме на полтавській землі він сформулював своє вчення про біосферу та роль живої речовини в ній. Саме з Полтави у 1918 р. він поїхав до Києва для створення Всеукраїнської академії наук — сучасної Національної академії наук України».

До слова були також запрошені: К.М. Ситник — академік НАН України, голова Комісії НАН України з розробки наукової спадщини академіка В.І. Вернадського, президент Українського ботанічного товариства, депутат Верховної Ради України; С.Л. Кигим — завідувачка відділу природи Полтавського краєзнавчого музею; В.М. Самородов — голова Полтавського відділення Українського ботанічного товариства, доцент Полтавської державної аграрної академії; М.М. Цисьмитєв — автор пам'ятника; Світлана Голуб — студентка третього курсу агрономічного факультету Академії.

Високою нотою в усіх виступах звучала думка про доцільність відкриття пам'ятника, а також радість за причетність до цієї знаменної події.

Право на відкриття пам'ятника було надано В.М. Писаренку, К.М. Ситнику, С.Л. Кигим, В.М. Самородову та ректору Полтавського національного технічного університету ім. Ю.В. Кондратюка доктору економічних наук В.О. Онищенко. Вони перерізали червону стрічку і під звуки гімну України перед присутніми постала постать В.І. Вернадського: як лектор за кафедрою він неначе звертається до слухачів, тримаючи в руці такі дороги для нього мінерали.

Після цього учасники конференції оглянули територію і корпуси Полтавської державної аграрної академії, відвідали Полтавський краєзнавчий музей, який так любив В.І. Вернадський, незмінно називаючи його «драгоценним земским музеєм в Полтаве»².

Усі заходи, присвячені В.І. Вернадському, ще раз засвідчили велику повагу до Вченого, Громадянина, Патріота, визначного державного діяча.

² Вопросы истории естествознания и техники. — 1994. — № 2. — С. 102.